Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2025/766

11.2.2025

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Sektorske industrijske politike, ki podpirajo večjo strateško avtonomijo

(mnenje na lastno pobudo)

(C/2025/766)

Poročevalec: **Alain COHEUR**

Soporočevalec: **Antonello PEZZINI**

Svetovalec	Giannino BERNABEI (za soporočevalca 1. kategorije)
Sklep plenarne skupščine	18. 1. 2024
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
Pristojnost	posvetovalna komisija za spremembe v industriji
Datum sprejetja na seji posvetovalne komisije	5. 11. 2024
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	4. 12. 2024
Plenarno zasedanje št.	592
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	189/3/3

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) želi tako kot v svojih prejšnjih mnenjih opozoriti na skupna tveganja v zelo različnih industrijskih sektorjih. Čeprav so lahko odzivi nanje pogosto enaki, morajo biti ciljno usmerjeni. EESO poziva Evropsko komisijo, naj nujno nadaljuje sektorske analize in ugotavljanje perspektiv industrijske politike z dejavnostmi predvidevanja, da bi lahko ponovno dosegli konkurenčnost na svetovni ravni.

1.2 Spodbuja jo, naj hitro izvede ciljno usmerjene ukrepe za podporo različnim strateškim sektorjem, kot so kemična industrija in povezani sektorji, metalurgija in kibernetska varnost.

1.3 Po mnenju EESO bi moral enotni trg zagotoviti večjo neodvisnost od zunanjih dobavnih, procesnih in proizvodnih verig. Hkrati bi bilo treba z opredelitvijo standardov trajnostnosti, krožnosti in ogljičnega odtisa 450 milijonov evropskih potrošnikov usmeriti k evropskim proizvodom, s čimer bi enotni trg dobil tudi večjo legitimnost.

1.4 EESO meni, da podjetja v boju proti upadu industrijske proizvodnje potrebujejo dostop do bančnih institucij, ki podpirajo industrijsko politiko, temelječo na naših ozemljih, ter do vse bolj usposobljene delovne sile in univerzitetnih središč, ki spodbujajo inovativnost in raziskave, da bi lahko ustvarili delovna mesta prihodnosti.

1.5 V zvezi s področjem kemije EESO poudarja, da je treba okrepiti partnerstva in tako spodbuditi inovacije in naložbe, na evropska tla znova preseliti kemično industrijo in tu imeti tudi središča odločanja, poenotiti standarde kakovosti za sortirane/predobdelane plastične odpadke ter vzpostaviti enoten in odprt sekundarni trg, da bi zajamčili neprekinjeno dobavo plastičnih odpadkov za delovanje obratov za kemično recikliranje.

1.6 V zvezi s področjem kibernetske varnost EESO zaradi groženj priporoča več stalnega nadzora ter razvoj preventivnih programov tehnične pomoči, ki bodo dostopni vsem podjetjem.

1.7 EESO meni, da je nadaljnji upad metalurške industrije nesprejemljiv, saj lahko resno ogrozi strateško avtonomijo EU in vse povezane industrijske sektorje (železniška, jedrska, pomorska, vesoljska, avtomobilska, obrambna industrija itd.), s tem pa tudi našo industrijsko prihodnost. Evropa zdaj absolutno potrebuje industrijski načrt, da bi utrdila svoj zeleni dogovor in akcijski načrt za krožno gospodarstvo; s pomembnimi projekti skupnega interesa bi morala okrepiti industrijska zavezništva v metalurgiji, ponovno industrializirati številna opuščena območja in na njih znova ustvariti kakovostna in lokalna delovna mesta.

2. **Splošne ugotovitve**

2.1 Zaradi stalnih kriz je Evropa spoznala, da mora odpraviti svojo odvisnost na strateških področjih in strukturne pomanjkljivosti. Strateško avtonomijo je mogoče doseči le, če primarne in strateške industrijske panoge, tudi tiste z veliko porabo energije in vode, ostanejo v Evropi in tu tudi vlagajo.

2.2 Z gospodarskega in operativnega vidika postaja nujno obravnavati nezanesljivost globaliziranih omrežij in potrebo po večji varnosti dobavnih verig. S poslabšanjem geopolitičnih in varnostnih razmer ter ukrepi, ki so jih sprejele nekatere tretje države, so na področju surovin nastali skoraj monopolni pogoji, k čemur je treba dodati tudi velike proizvodne subvencije, ki izkrivljajo trgovino in ustvarjajo nelojalno konkurenco.

2.3 Potrošniki bolj kot kdaj koli prej dajejo prednost zdravim, trajnostnim in lokalnim proizvodom z višjimi zahtevami glede bližine in sledljivosti, kar govori tudi v prid vračanju proizvodnje v Evropo. Naši industrijski sektorji imajo ključno vlogo pri prehodu gospodarstva.

2.4 V tem mnenju opozarjamo na pomen nekaterih sektorjev za doseganje strateške avtonomije in navajamo možnosti, kako bi jih lahko podprli s sektorskimi industrijskimi politikami. Številni sektorji so bistveni za našo avtonomijo. Da bi dopolnil vizijo iz mnenja *Za odpornejšo, konkurenčnejšo in bolj trajnostno Evropo* ([1]), se EESO v tem mnenju osredotoča na kemično industrijo, kibernetsko varnost in metalurgijo, ob upoštevanju splošnega pristopa, ki je bil opredeljen v Versaillesu in Granadi, nato pa se je o njem ponovno razpravljalo 4. marca 2024 v Antwerpnu, kjer je bila sprejeta izjava ([2]).

2.5 Akcijski načrt za industrijo mora omogočiti ponoven razmislek o naših sektorskih industrijskih strategijah, da bi se lahko soočili z vsemi prehodi in izzivi, ki so pred nami. Za našo industrijo je nujno:

— zagotoviti dostop do kritičnih surovin ([3]);

— upravljati podjetja na način, gospodaren z viri ogljika in vodnimi viri ([4]), da bi se odzvali na povezavo med energijo, vodo in kritičnimi surovinami;

— vključiti napredek, povezan z digitalizacijo ([5]);

— imeti dostop do finančnih virov in

— imeti na voljo usposobljeno delovno silo ter programe stalnega usposabljanja in preusposabljanja, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti MSP, zlasti z uvedbo načrta, ki obravnava človeško in socialno razsežnost ([6]).

([1]) UL C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj.
([2]) https://cms.antwerp-declaration.eu/uploads/declaration.pdf.
([3]) UL C 349, 29.9.2023, str. 142.
([4]) UL C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj, in mnenje EESO UL C, C/2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.
([5]) UL C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj.
([6]) UL C, C/2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.

2.6 Da bi ohranili konkurenčnost podjetij v razmerah, ko v primerjavi s tekmeci nimajo vedno enakih konkurenčnih pogojev, je treba poživiti enotni trg, kot je predlagano v poročilih Enrica Lette in Maria Draghija, spodbuditi najsodobnejše raziskave in inovacije v sektorjih, kot so umetna inteligenca, kvantna tehnologija, biotehnologija, napredni materiali in neto ničelne tehnologije, ter izboljšati dobavne in prometne verige, hkrati pa olajšati dostop do posojil.

2.7 Ti veliki izzivi so se pojavili v času, ko se podjetja soočajo z najhujšo upočasnitvijo gospodarske rasti v zadnjem desetletju, ko se povpraševanje zmanjšuje, proizvodni stroški višajo, naložbe pa selijo v druge regije. Podjetja zdaj bolj kot kdaj koli prej nujno potrebujejo jasnost, predvidljivost in zaupanje v Evropo in njeno industrijsko sektorsko politiko.

2.8 Evropska podjetja, vključno s tistimi, ki so dejavna v strateških sektorjih, bi lahko bila v slabšem konkurenčnem položaju, ker vodijo pri podnebnih ukrepih in spoštujejo strožje okoljske standarde kot drugi svetovni akterji. To bi lahko rešili z izvajanjem ukrepov politike za zmanjšanje tveganja selitve virov CO_2, saj bi položaj industrijskega sektorja v EU izenačili s tekmeci in mu hkrati omogočili, da prevzame vodstvo pri uporabi industrijskih tehnologij.

2.9 Zaradi prehoda na trajnostno gospodarstvo je EU dobila priložnost, da postane vodilna v nastajajočih sektorjih čiste tehnologije pa tudi katalizator za posodobitev svoje industrije. Med takšnimi priložnostmi so prizadevanja za vodilni položaj v tehnologijah na področju energije iz obnovljivih virov in sistemov z gospodarnejšo rabo vode ter izvajanje bolj krožnega gospodarstva.

3. **Odporni in konkurenčni industrijski sektorji**

3.1 Industrijski sektorji se soočajo z naslednjimi izzivi:

— prilagoditev svojih sposobnosti za izpolnjevanje novih konkurenčnih zahtev in dokazovanje večje odpornosti;

— ublažitev šokov, prožno odzivanje na spreminjajoče se zahteve trga;

— izvajanje usmeritev, ki presegajo merila stroškov, da se ustrezno upoštevajo vidiki storitev in kakovosti, varstva okolja in ohranjanja človeških virov (kakovostna delovna mesta);

— učinkovitejša raba energije in materialov, ob hkratni optimizaciji ravni konkurenčnosti na svetovnih trgih;

— ohranitev visoke ravni naložb v tehnološke inovacije;

— olajšanje dostopa do evropskega in nacionalnega tveganega kapitala.

3.2 V ta namen podjetja potrebujejo dostop do bančnih institucij, ki podpirajo evropsko industrijsko politiko. Ključnega pomena bo razpoložljivost financiranja iz zasebnega sektorja in bank. Kljub visoki zadolženosti in inflaciji, ki omejujeta manevrski prostor, mora javni sektor še naprej opravljati bistveno vlogo pri dostopu do financiranja. Izkoristiti pa je treba tudi zasebne vire in po potrebi prihranke gospodinjstev usmeriti v bolj dobičkonosne finančne instrumente.

3.3 Mehanizem za okrevanje in odpornost ter strukturni in regionalni skladi bi morali biti usmerjeni v čim prejšnjo integracijo in izgradnjo evropske energetske in digitalne infrastrukture ter infrastrukture za zajemanje, uporabo in shranjevanje ogljika ter recikliranje, ki bo na svetovni ravni, saj gre za pomembne projekte skupnega evropskega interesa. Sprostiti je treba čezmejni promet, razviti vseevropska omrežja in odstraniti ovire za izdajo dovoljenj za projekte industrijske preobrazbe.

3.4 Za spremembe, ki potekajo, bo potrebno tudi precejšnje število vse bolj usposobljenih delavcev. Vendar je usposobljene delovne sile za delo na področju energije iz obnovljivih virov in s tem povezane digitalizacije v EU malo, nagnjenost k mobilnosti je včasih majhna, delodajalci pa se soočajo z veliko konkurenco povezanih sektorjev dejavnosti. Ocenjuje se, da bo vse bolj primanjkovalo tako delavcev kot vodstvenega osebja. Hkrati razvoj umetne inteligence prinaša priložnosti in izzive, ki jih je še vedno težko oceniti, saj lahko preseže človeške sposobnosti pri zbiranju in analizi podatkov ali celo zasnovi. To je nova industrijska revolucija, ki zahteva nov kulturni okvir ter nova znanja in spretnosti, nujne za nova visokokvalificirana delovna mesta.

3.5 Z združevanjem potreb, izraženih na sektorski ravni, je treba pridobiti celovito sliko potreb po znanjih in spretnostih, hkrati pa je treba upoštevati preobrat demografske piramide ter prihode na trg dela in odhode z njega.

3.6 Evropska komisija bi morala v tem okviru izpeljati zanesljive študije. Po potrebi bi se lahko za uspešen prehod uporabili tudi socialni ukrepi, da bi optimizirali pozitivne spremembe in čim bolj zmanjšali negativne motnje v družbi. Hkrati je treba razviti panoge odličnosti, da bi imeli usposobljeno delovno silo.

3.7 Povečana svetovna konkurenca zaradi pojava novih gospodarstev ponuja priložnosti za večje izkoriščanje potenciala enotnega trga EU, pametne specializacije in širitve povezljivosti ter globalnih vrednostnih verig, vendar jo spremlja tudi vse večje tveganje, da bo gospodarska odvisnost uporabljena v geopolitične namene in bodo nastali izjemno močni svetovni monopoli.

3.8 Zato je treba okrepiti odpornost strateških gospodarskih adutov EU ter zaščititi pravice intelektualne lastnine in kritično infrastrukturo, da bi se izognili zunanjemu nadzoru in spet uravnotežili gospodarsko moč, ter s tem ponovno pridobili stabilne in varne dobavne verige. EU mora okrepiti svoje zmogljivosti za določanje skupnih gospodarskih ciljev in neodvisno delovanje.

3.9 Usklajena diplomatska prizadevanja bodo odločilna za to, da prehod na trajnostno gospodarstvo postane globalno prizadevanje. EU ima velikansko priložnost, da izkoristi in ohrani vodilni položaj v podnebni diplomaciji, pod pogojem, da ohrani svojo vlogo gonilne sile trajnostnega prehoda in podpre svetovno gibanje za odgovorne spremembe.

4. **Kemična industrija in proizvodnja izdelkov, namenjenih zdravju**

4.1 Kemična industrija je ena od ključnih panog za strateško avtonomijo in ena tistih, ki so zaradi upočasnitve svetovnega gospodarstva, slabitve lokalnih možnosti in izgube konkurenčnosti zaradi višjih cen energije in surovin v Evropi doživele najhujši upad. Na te razmere so se znotraj kemične industrije odzvali le sektorji, ki proizvajajo izdelke, namenjene zdravju, in farmacevtske izdelke.

4.2 Evropska kemična industrija se mora usmeriti v podnebno nevtralnost. Ima ključno vlogo pri upravljanju sprememb za številne industrijske sektorje. EU mora ohraniti ravnovesje med svojimi ambicijami na področju okolja in konkurenčnostjo ter zagotoviti, da je njena zakonodaja o kemikalijah učinkovita in da spodbuja inovacije ter da njen pristop temelji na tveganju in ne na splošnih prepovedih izdelkov, po potrebi z uporabo „regulativnega peskovnika“.

4.3 Kemično recikliranje trenutno ni dovolj razvito, ker ni ustreznega zakonodajnega okvira. Celotni potencial kemičnega recikliranja bi morali izkoristiti z ukrepi za spodbujanje inovacij, enakimi konkurenčnimi pogoji, verigami recikliranja in jasnimi navodili za „predelavo“ plastike po uporabi, ki bi se sicer izvozila, sežgala, odlagala na odlagališčih ali zavrgla.

4.4 Za privabljanje naložb v te tehnologije in pomoč EU pri doseganju ciljev glede vsebnosti recikliranih materialov mora EU pripraviti pravila za podporo kemičnemu recikliranju kot rešitvi, ki dopolnjuje mehansko recikliranje. Bistvena bi bila postopna uporaba metode masne bilance, da se določen odstotek vsebnosti (neobnovljivih) fosilnih goriv nadomesti z izdelki iz krožnih virov.

4.5 Za zagotovitev povečanja in izključne uporabe kemičnega recikliranja je treba ukrepati v skladu z vodilnimi načeli, kot so:

— povečanje partnerskega sodelovanja za spodbujanje inovacij in naložb, kot je zavezništvo za krožno plastiko;

— preselitev kemične industrije znova na evropska tla, kamor je treba postaviti tudi središča odločanja;

— poenotenje standardov preglednega pristopa masne bilance s standardi kakovosti za sortirane/predobdelane plastične odpadke ob uporabi analiz življenjskega cikla za merjenje vplivov na okolje;

— vzpostavitev enotnega in odprtega sekundarnega trga, da bi zajamčili neprekinjeno dobavo plastičnih odpadkov za delovanje obratov za kemično recikliranje.

4.6 Pri izdelkih, namenjenih zdravju, imata biotehnologija in bioproizvodnja ključno vlogo v kemični industriji in ponujata številne priložnosti za razvoj visoko učinkovitih trajnostnih izdelkov, hkrati pa krepita strateško avtonomijo ([7]).

4.7 Zdravstveni in farmacevtski sektor bi bilo treba spodbujati, tudi z ambicioznim aktom o kritičnih zdravilih, da bi odpravili evropsko odvisnost ter okrepili našo suverenost, odpornost in zmožnosti za inovacije in proizvodnjo ([8]).

5. **Sektor kibernetske varnosti**

5.1 Industrijski internet stvari je pomemben element četrte industrijske revolucije (ali „industrije 4.0“), ki vključuje številne koncepte in tehnologije, kot so umetna inteligenca, računalništvo v oblaku in razširjena resničnost, vendar ni dovolj zaščiten in je nadzor še vedno težko izvajati.

5.2 Na digitalnem področju – poleg prednostnih nalog glede standardizacije informacijske in komunikacijske tehnologije za enotni digitalni trg – digitalna agenda EU, strategija za podatke in evropski akt o umetni inteligenci upoštevajo pomen sprejetja standardov za naslednjo generacijo tehnologij, vzpostavljena pa je bila tudi strategija za standardizacijo.

5.3 Nekatere aplikacije umetne inteligence lahko ogrozijo pravice državljanov in demokracijo, saj segajo od sistemov za biometrično kategorizacijo, ki uporabljajo občutljive osebne značilnosti, do neciljnega pridobivanja podob obraza z interneta ali s posnetkov videonadzornih kamer, s katerim se ustvarjajo podatkovne zbirke za prepoznavanje obraza, prepoznavanja čustev na delovnem mestu in v izobraževalnih ustanovah, družbenega točkovanja in umetnointeligenčnih sistemov, ki manipulirajo s človeškim vedenjem. Za vse te vidike je potreben okrepljen in stalen nadzor.

5.4 Na področju kibernetske varnosti se EU sooča z vse večjimi tveganji in kompleksnimi grožnjami. Za odpravo sedanje razdrobljenosti in spodbujanje okrepljenega sodelovanja med državami članicami je kljub občutljivosti informacij s področja nacionalne varnosti bistveno razviti usklajevanje in izmenjevati informacije o napadih nanje.

5.5 Države članice morajo stalno ocenjevati tveganja za evropsko komunikacijsko infrastrukturo in omrežja. Opredeliti je treba številne grožnje za komunikacijska omrežja in infrastrukturo, kot so zlonamerna programska oprema za brisanje podatkov, napadi izsiljevalskega programja, napadi v dobavni verigi, fizični napadi, sabotaže itd.

5.6 Nenehne spremembe, anonimnost in odsotnost meja v kibernetskem prostoru predstavljajo priložnosti in tveganja pri delovanju informacijske družbe na ravni posameznika in države ter na nadnacionalni ravni. MSP se soočajo z resnimi kibernetskimi tveganji in kibernetski napadi so zanje pogosto usodni. Zato je treba izvajati preventivne programe tehnične pomoči, ki bi bili dostopni vsem podjetjem.

([7]) UL C, C/2024/6026, 23.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6026/oj.
([8]) UL C, C/2024/1568, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1568/oj, in UL C, C/2024/3387, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3387/oj.

6. **Metalurgija**

6.1 Pomen metalurgije je podcenjen; ni je mogoče zreducirati zgolj na preprosto uporabo jekla; gre namreč tudi za posebne zlitine za letalsko in elektronsko industrijo, gradbeništvo, proizvodnjo avtomobilov in hitrih vlakov, jedrsko industrijo, da ne omenjamo njene uporabe v vsakdanjem življenju (aluminijaste pločevinke, prenosni računalniki itd.).

6.2 Jasno je, da v jeklarstvu veliko središč odločanja ni več v Evropi, temveč na primer v Indiji, čeprav najsodobnejše raziskave še vedno potekajo v Evropi. Geografska in intelektualna razdalja med središči odločanja, proizvodnjo in raziskavami pogosto vodi v izgubo metalurških znanj in spretnosti.

6.3 Kaskadni učinek je otipljiv: ker je bila metalurgija odstranjena iz učnih načrtov, so prizadevanja univerz vse šibkejša, izobraževanje se krči, privlačnost industrijskih disciplin upada, mladih raziskovalcev in inženirjev je vse manj, število delovnih mest se zmanjšuje, plače se nižajo, poklic izgublja privlačnost, sektor pa propada, medtem ko potrebe ostajajo in se še naprej močno povečujejo.

6.4 EESO meni, da je nadaljnji upad metalurške industrije nesprejemljiv, saj lahko resno ogrozi strateško avtonomijo EU in vse povezane industrijske sektorje (železniška, jedrska, pomorska, vesoljska, avtomobilska, obrambna industrija itd.), s tem pa tudi našo industrijsko prihodnost.

6.5 EESO priznava, da so bili z novo industrijsko strategijo iz leta 2020 postavljeni temelji industrijske politike, vendar so skoraj pet let pozneje številne tedaj ugotovljene pomanjkljivosti še vedno enako aktualne, strukturnih rešitev pa še vedno ni. Evropa zdaj absolutno potrebuje industrijski načrt, da bi utrdila svoj zeleni dogovor in akcijski načrt za krožno gospodarstvo; s pomembnimi projekti skupnega interesa bi morala okrepiti industrijska zavezništva v metalurgiji, ponovno industrializirati številna opuščena območja in na njih znova ustvariti kakovostna in lokalna delovna mesta.

6.6 Da bi evropskim strateškim sektorjem zagotovili priložnosti, je tudi bistveno, da se z opredelitvijo standardov trajnostnosti, krožnosti in ogljičnega odtisa 450 milijonov potrošnikov usmeri k evropskim proizvodom, s čimer bi enotni trg dobil tudi večjo legitimnost.

V Bruslju, 4. decembra 2024

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE